

УДК 656.073

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ

І. Д. Борисова

Національний авіаційний університет

bosaniri@gmail.com.

У статті розглянуто питання функціонування логістичних центрів, що забезпечують оптимальне використання транспорту і обладнання, а також остаточний розподіл товарів до адресата.

Ключові слова: концепція, логістична інфраструктура, логістичний центр, інтермодальні перевезення, вантажні перевезення.

The article deals with the operation of logistics centers that ensure optimal use of transport and equipment and in the distribution of goods to final destination.

Keywords: concept, logistics infrastructure, logistics centre, intermodal transportation, freight transportation.

Постановка проблеми

Розвиток подальшої глобалізації економічної діяльності, зміни потреб споживачів і розробка сучасних технологій привели до зростання кількості новачків у сфері вантажних перевезень.

Загальне збільшення вантажних перевезень в викликає значні проблеми, вирішення яких можливе в разі прийняття як традиційних рішень, тобто збільшення інвестицій в оновленні автомобільних доріг, залізничної мережі та ін., а також прийняття сучасних рішень, спрямованих на більш ефективне використання існуючої інфраструктури, а саме створення ефективної концепції розвитку логістичних центрів та інтермодальних перевезень.

Аналіз досліджень і публікацій

У зв'язку з процесом еволюції, а також з появою на ринку перевезень логістичних центрів немає охоплюючого поняття та визначення логістичного центру. Багато вчених таких як: Д. Вуд, Д. Голтген, Л. Кондратович, Раштон, Кроухер, Бейкер, Ч. Ш. Ли та Ч. Ч. Янг, розглядали процес формування фундаментальних основ теорії логістики та управління ланцюгом постачань. Результати досліджень показали, що не тільки умови, але поняття теж розрізняються, а сама концепція логістичного центру недостатньо освітлена.

Цілі

Сферою запропонованих результатів досліджень є визначення ключових аспектів логістичних центрів, що вказує на їх розвиток та еволюцію.

Значення логістичних центрів

Логістичні центри сприяють розвитку інтермодальних перевезень, оскільки тісна співпраця між транспортними компаніями в складі логістичного центру дає можливість планувати міжнародні перевезення і оптимізувати використання транспортних засобів і ресурсів. Важливою особливістю логістичних центрів є тенденція розвитку співпраці на міжнародному та національному рівні, що ефективно сприяє оптимальному розподілу вантажного потоку в ланцюгу постачань.

Глобалізація, збільшення вантажного транспорту, зростання конкуренції у сфері виробництва привели до необхідності прийняття ефективних рішень в транспортно-логістичній діяльності. Таким чином, у ситуації, що склалася, створення логістичних центрів, на думку експертів, є правильним рішенням для держави.

Розвиток логістичної діяльності завжди припускає збільшення вантажних перевезень. Оскільки важливим елементом перевезення вантажів є оптимізація або, швидше зниження терміну поставки до кінцевого пункту призначення чи проходження чергового логістично-транспортного ланцюга, забезпечуючи гнучкість між усіма транспортними зв'язками і координацію всіх видів транспорту – це є головним завданням логістичного центру. Таким чином, логістичний центр повинен бути розташований у місці зі зручним доступом до міжрегіональної інфраструктури та міських районів.

Логістичні потужності розташовуються на ключових транспортних вузлах. Обсяги переве-

зень є найбільшими в цих коридорах і розташовані в місцях перетину різних видів транспорту зі сприятливими для логістичного центру під'їзними дорогами.

Крім розташування, важливим питанням для розгляду, є захист навколишнього середовища. Тому у зв'язку з розширенням діяльності логістичного центру, наприклад, в порту чи аеропорту, екологічні проблеми повинні бути прийняті до уваги при плануванні діяльності логістичного центру, а не на етапі будівництва нових центрів.

Для ефективного функціонування логістичних центрів існує ряд найважливіших аспектів:

- *інтермодальність*: зв'язок різних видів транспорту для швидкої перевалки;
- *багатофункціональність*: транспорт і логістика представлені через перевізників, експедиторів, агентів, вантажників, брокерів, митних брокерів, уповноважених осіб (порт, митниця);
- *обробка інформації*: доступ до телематичної системи, яка пов'язана з управлінням транспортом і ланцюгом постачань;
- *обробка вантажу*: широкий асортимент обладнання для обробки вантажів, тобто розподіл, комбіновані контейнери і місця для зберігання, розміщення в готелях тощо;
- *доступність*: для державних і приватних компаній, щоб знайти і/або використовувати інформацію центру;
- *міжгалузевий*: інтегрована співпраця з діловим сектором, що обслуговується;
- *розподіл витрат*: надання послуги зберігання, використання ІТ-систем, розвиток послуг та знань;
- *послуги*: упаковка, митне оформлення, АЗС з об'єктами мийки автомобілів, дослідницька діяльність.

Визначення терміна «логістичний центр»

Поняття «логістичний центр» у науковій літературі трактується по-різному. Іноді використовують такі назви, як транспортний центр, логістичний парк, логістичне село (freight village), центр товароруху (Güterverkehrszentrum), логістичний вузол, інтермодальний термінал, Інтерпорт та ін. У зв'язку з цим доцільно розглянути основні змістовні концепції, які стоять за цим поняттям.

Логістичний центр є центром у певній галузі, в якій всі види діяльності пов'язані з транспортом, логістикою і розподілом товару, що здійснюються різними операторами на комерційній основі як для національного так і для міжнародного транзиту.

Оператори можуть бути як власниками, так і орендарями будівель і споруд (склади, розпо-

дільні центри, складські приміщення, офіси, СТО та ін.), які були побудовані.

Логістичний центр повинен бути оснащений новітніми системами, що дозволяють скорочувати ланцюг поставок, оптимізувати товарні потоки, підвищувати маневреність поставок. Дана система формує основні та технічні вимоги до складської системи, встановлює цілі та критерії її оптимального функціонування, диктує умови переробки вантажу.

Для того щоб відповідати правилам вільної конкуренції, логістичний центр має бути відкритий, щоб забезпечити доступ для експедиторських та транспортних компаній, які беруть участь у перевізному процесі.

З метою стимулювання інтермодальних перевезень, логістичний центр повинен обслуговувати різні види транспорту (автомобільний, залізничний, морський, річковий та повітряний).

Задля забезпечення спільної діяльності та комерційного співробітництва важливо, щоб логістичний центр належав одній нейтральній юридичній особі (переважно як державно-приватне партнерство).

Таким чином, для вирішення питань безперебійного постачання вантажу логістичний центр повинен відповідати міжнародним стандартам і показникам якості.

Загальна характеристика логістичних центрів

Відповідно до визначення та концепції, логістичні центри здебільшого складаються з малих та середніх підприємств, які працюють як комерційні підприємства. Існують також інші суб'єкти, які зацікавлені в існуванні логістичних центрів, ними виступають органи державної влади.

Основними функціями логістичних центрів є транспортування, оброблення, зберігання, сортування, маркування, перепакування, оренда торгових площ, консалтинг та ін. Центри доступні до наземних транспортних коридорів — шосе, залізничні мережі, морські шляхи для здійснення інтермодальних перевезень. Інтермодальні перевезення здійснюються кількома видами транспорту. Транспортні засоби, що використовуються при інтермодальних перевезеннях, — це судноплавні, авіаційні, залізничні та автомобільні.

Логістичні центри мають різні етапи розвитку. На сьогодні можна визначити декілька етапів розвитку логістичних центрів, а саме: транспортний кластер; віртуальні логістичні центри; фізичний логістичний центр; мережевий логістичний центр.

Особливостями розвитку логістичних центрів є висока розвиненість, що:

- створює інтеграцію перевезень автомобільним, залізничним, внутрішнім водним, морським, повітряним транспортом — інтермодальні перевезення;

- досягає економічного розвитку за рахунок взаємодії як всередині, так з іншими логістичними центрами;

- концентрує вантажі, надаючи основу для створення ефективних міжнародних транспортних зв'язків;

- створює умови для функціонування транспортно-логістичного сектору;

- перенесення частки основного капіталу транспортних підприємств в оборотний капітал.

Складові логістичного центру

Логістичні центри можуть бути як приватними, так і громадськими, але як правило, вони будуються на основі приватно-державного партнерства, що створені з ініціативи національних та/або місцевих органів влади. Переважна більшість їх створюється завдяки взаємодії з органами місцевого самоврядування, міністерства транспорту, громадських асоціацій, внутрішніх та іноземних приватних інвесторів і фінансових інститутів.

Логістичні центри об'єднують всі заходи, пов'язані з транспортом та логістикою. На основі принципів конкуренції логістичні центри відкриті для приватного та громадського транспорту, а також підприємств і компаній. Розширення зв'язків різних компаній, обслуговуючих та/або використовуючих транспортні послуги, призводить до синергетичного ефекту, зростання економічної складової та виробничої діяльності компаній.

Як вже згадувалося раніше, для логістичного центру важливим є розташування на території, яка знаходиться недалеко від основних міжнародних транспортних коридорів і де є доступ до різних видів транспорту.

Зазвичай логістичні центри займають території від 40 до 150 га, проте, залежно від діяльності розмір може становити до 400–500 га. Інфраструктура логістичних центрів являє собою комплекс споруд, оснащених сучасним технологічним обладнанням: склади; великогабаритні склади (для логістичної діяльності); склади загального користування; склади із залізничними гілками; склади, що регулюють температуру; адміністративні приміщення, для IT-послуг та митних операцій; інтермодальний термінал; АЗС; склади-отелі; ресторан, бар.

Діяльність логістичних центрів

З метою розвитку логістичних центрів вкрай важливо, щоб керівництво центру було відок-

ремлено від транспорту, логістики та інших обслуговуючих операцій, для того, щоб отримати нейтральний погляд на управління логістичним центром.

Діяльність логістичних центрів передбачає:

1. Необхідність визначення інфраструктури під'їзних доріг, залізничного сполучення та зв'язок з портом.

2. Визначення клієнтів інфраструктури логістичного центру, поштові, банкові та страхові послуги, інтермодальні термінали і склади.

3. Розробка бізнес-плану (управління логістичним центром передбачає також інвестиції і планування розвитку на основі бізнес-плану).

4. Реалізації спільних інфраструктур, складів і комплексних послуг (керуюча компанія несе відповідальність за будівництво всієї інфраструктури після планування розташування і затвердження бізнес-плану).

5. Надання в суборенду земельної ділянки транспортним операторам, лізинг складів та офісів, продаж складів і офісів (керуюча компанія відповідає за всі процеси, включаючи лізинг та діяльність з продажу, а також бере участь у комерційній діяльності, маркетингу і юридичних процедурах).

6. Адміністративне, фінансове, комерційне та оперативне управління центром.

7. Експлуатація та управління спільною власністю.

Ознаки логістичних центрів

Сучасні логістичні центри характеризуються за такими ознаками:

- як правило, центри будуються на основі приватно-державного партнерства, ініційованих національними або місцевими органами влади. Як свідчить досвід, причиною цього є те, що логістичні центри впливають на територіальний та економічний розвиток у зоні своєї діяльності;

- логістичні центри створюються завдяки взаємодії з органами місцевого самоврядування, міністерством транспорту, спеціалізованих асоціацій, внутрішніх та іноземних приватних інвесторів та інших фінансових інститутів;

- логістичні центри об'єднують всі заходи, пов'язані з транспортом та логістикою;

- на основі принципів конкуренції логістичні центри відкриті для приватного та громадського транспорту, а також підприємств і компаній;

- тісна співпраця різних компаній, які обслуговують та/або використовують транспортні послуги за рахунок синергетичного ефекту збільшує економічні та виробничі показники компанії та підвищує їх економічний результат;

- логістичні центри підтримують розвиток і роботу з передовими ІТ-розробками, які зазвичай, через високу ціну недосяжні для інших приватних компаній. Логістичні центри є інтелектуальними транспортними системами, в яких послуги надаються на основі передових технологій, зв'язку та інформаційних систем;

- як правило, логістичні центри розташовані на території 100–150 га, однак, залежно від діяльності розмір може становити до 500 га;

- важливою особливістю логістичних центрів є тенденція до співпраці на національному та міжнародному рівнях, таким чином, створюються ефективні транспортні ланцюги та мережі для здійснення оптимального розподілу потоку вантажів.

Логістичний центр повинен виконувати перелік послуг, що пов'язаний з транспортуванням і розподілом вантажів: митниця, управління зв'язку, таксофони, автобусні маршрути, паркінг, ресторан, бар, АЗС з мийками для автомобілів.

Суб'єкти логістичних центрів

Суб'єктами логістичного центру виступають — держава, органи місцевого самоврядування, торгово-промислові палати, банки, страхові компанії, місцева залізниця, місцеві транспортні асоціації. Найпопулярнішою моделлю логістичних центрів за організаційною структурою компаній є модель державно-приватного партнерства. Пайовий капітал підприємства належить державним та приватним партнерам, які повинні брати участь у прибутках але в більшості випадків менеджмент компанії логістичних центрів інвестує прибуток у бізнес до того часу, поки логістичний центр не завершить розвиток.

Відсоток частки державних і приватних коштів у підприємстві в кожній країні різний та залежить від політики вантажних перевезень та рішення місцевого самоврядування. Вибір моделі логістичного центру залежить від частки в установчому капіталі органів державної влади та пов'язаний зі стратегічною діяльністю логістичних центрів: територією планового розміщення, розвитку системи транспорту та розвитку виробничих систем.

Основні функціональні призначення логістичних центрів

Логістичні центри орієнтовані на вимоги транспортно-логістичної галузі, вирішальним аргументом щодо розташування є доступність до автомобільних і залізничних доріг. У більшості випадків близьке розташування до автобану або наявність прямого доступу до основної дорожньої мережі. Що стосується залізничного (або морського) доступу, то логістичні термінали пе-

реважно знаходяться близько до залізничної магістралі (або основних портів). Слід відзначити основні функціональні елементи в роботі логістичного центру, а саме:

Тримодальний транспорт. Зв'язок з портом, наявність під'їзних доріг та з'єднань магістралей, залізничного сполучення. Терміналам необхідно зміцнити і підвищити ефективність сталого та екологічного транспортування вантажу, по суші, залізницею та морем. Термінали мають адміністративні та митні функції для отримання вантажу, також можливість приймати контейнери тощо, згодом розподіляти вантажі на різні види транспорту.

Відкритість і нейтралітет. Відкритість для всіх — малих і великих компаній, пошук і використання об'єктів центру, з метою створення кращих умов для ведення бізнесу як малих, так і середніх транспортних підприємств.

Транспортно-логістичне забезпечення. Всі функції, що враховують транспорт та логістику, можуть бути представлені через: перевізників, експедиторів, агентів, вантажників, брокерів, митних брокерів та ін.

Доступність до електронної інформації (ІТ). Ця функція містить доступ до інтегрованих засобів обробки і передачі інформації системи, що пов'язана з транспортом, адміністрування та управління ланцюгами поставок. Ефективне використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

Розподіл витрат. Процес розподілу витрат здійснюється для утримання складських приміщень, ІТ-систем, розвитку послуг та знань.

Маркетинг та мережевий зв'язок. Маркетинг включає в себе — залучення потенційних інвесторів, потенційних операторів, забезпечення фінансовими джерелами та ін. Для поліпшення знань і досвіду між терміналами і логістичними центрами, а також операторами здійснюється зв'язок.

Додаткові послуги. Додаткові послуги відрізняються від основних послуг. Вони мають унікальні характеристики, і порівняно з іншими послугами між ними є суттєва відмінність. Вони також забезпечують переваги, які основні послуги забезпечити не можуть. Усі додаткові послуги мають однакові характеристики: вони не є основною послугою, а швидше додають цінність пропозиції повного сервісу; на пряму не впливають на прибутковість та стимулюють додатковий попит на основні послуги.

Додаткові послуги включають в себе: митне та ветеринарне оформлення; проведення зважування та вимірювання; банківські послуги; оренду причепів; виконання робіт з пакування; нау-

ково-дослідницьку діяльність; ремонтне обладнання; санітарно-побутове обслуговування; АЗС.

Висновок

За результатами дослідження з'ясовано, що мотивація розвитку логістичних центрів має значний внесок у територіальний та економічний розвиток у сфері своєї діяльності, а саме, удосконалює, з погляду логістики, транспортну та складську діяльність, а також здійснює контроль транспортних витрат та підвищує конкурентоспроможність промислової продукції.

Таким чином, центр сприяє створенню привабливих умов для компаній і галузей, які хотіли б бути частиною транспортного центру. Тому логістичні центри бажано засновувати як нейтральний орган, який є відкритим для всіх зацікавлених партнерів транспорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Современная логистика*, 7-е изд.: пер. с англ. / Д. Л. Вордлоу, Д. Ф. Вуд, Д. Джонсон, П. Р. Мерфи, мл. — М. : Издательский дом «Вильямс», 2002. — 624 с.
2. *Маликов О. Б.* Деловая логистика / О. Б. Маликов. — СПб. : Политехника, 2003. — 223 с.
3. *Миротин Л. Б.* Интегрированная логистика накопительно-распределительных комплексов (склады, транспортные узлы, терминалы): учебник / Л. Б. Миротин, А. Г. Некрасов, Е. Ю. Куликова. — М., 2003. — 448 с.
4. *Galloni, G.* FV-2000 — Quality of Freight Villages Structure and Operations // Final Report for Publication. Europlatforms E.E.I.G. 1999. 79 p. Prieiga per internetą: <http://www.freightvillage.com/fv2000/report/FReport.htm>
5. *Kondratowicz L.* Planing of Logistics centres // Final Report. Networking Logistics Centres in the Baltic Sea Region (NeLoc). Department of Scientific Publications of the Maritime Institute in Gdansk, 2003, — Vol. 1. — 133 p.
6. *Logistics centre.* Directions for use // Europlatforms E.E.I.G. 2004, 16 p.
7. *Rimienne K., Grundey D.* Logistics Centre Concept through Evolution and Definition // Engineering Economics, 2007. — Vol 4, Issue: Pages/Record. — № 87–95.
8. *Strategic Rail Freight Interchange Policy* // Britains Railway. 2004. <http://www.dft.gov.uk>.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2013